

KOROŠKI SLOVENEK

Izhaja vsako sredo.

Stane četrletno: K 200.—

Za Jugoslavijo

celoletno: 24 Din.

polletno: 12 „

četrletno: 6 „

List

za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Leto II.

Dunaj, 28. junija 1922.

Št. 26.

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:

Žinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

List stane od 1. julija do 30. sept. 1922

za Avstrijo . . . 400 kron,

za Jugoslavijo . . . 10 dinarjev.

Posamezna številka bo stala 50 kron.

Današnji številki so priložene položnice,
katerih se v svrhu poravnave naročnine poslužite!
Upravništvo.

**Redni letni občni zbor „Pol.
in gosp. društva za Slovence
na Koroškem“**

(Nadaljevanje.)

Ustanavlja se pa tudi že skupna organizacija, to je

slovanski odsek

avstrijske lige zveze narodov v katerem bodo zastopane vse avstrijske manjšine in sicer Čehi po čl. Narodnem výboru, avstrijski Jugosloveni pa po centralnem odboru udruženja. Kako nujno potrebna je liga narodnih manjšin in kako važne naloge ji pripadajo, se je pokazalo zlasti o priliki prve mednarodne konference v varstvo narodnih manjšin, ki se je vršila o velikonočnih praznikih v Monakovem. Na tej konferenci se je razpravljalo o pritožbah narodnih manjšin iz raznih držav, ki so bile predložene Zvezi narodov v Ženevi.

V naslednjem vam hočem poročati še nekoliko o našem kulturnem in gospodarskem programu. Vedno že je bilo

šolsko vprašanje na Koroškem

sporno jabolko, okrog katerega se je vrtela vsa dnevna politika. Nemško nacionalna večina s svojim uradništvom na čelu je vsikdar delovala na to, da se slovenščina čimpreje izpodrini iz naših šol ter tako ustvari najsigurnejši in najuspešnejši predpogoj za germanizacijo koroških Slovencev. V stari Avstriji so ostali proti temu nasilju vsi naši poizkusi brezuspešni.

Tudi v novi državi, „svobodni“ republiki se držijo naši nasprotniki krčevito svojih starih političnih načel in jih izvajajo s še večjo trdovratnostjo in brezobzirnostjo kot kedaj poprej. Kljub temu, da so slovenski stariši v nekaterih občinah že večkrat zahtevali, naj se odmeri slovenščini na šolah, ki jih sami vzdržujejo, večje upoštevanje kakor doslej, se celovška vlada oziroma deželni šolski svet v Celovcu niti nista zmenila za take zahteve. Ostalo ni le pri starem, marveč se je obrnilo v marsičem slabše.

Odbor pol. in gosp. društva je zato smatral za svojo dolžnost, da zavzame tudi v šolskem vprašanju svoje programatično stališče. Sporazumno s „Slov. šol. društvom“ v Celovcu, ki je v prvi vrsti poklicano zastopati šolske interese koroških Slovencev in na podlagi posvetovanja z zaupniki smo ugotovili naše šolske zahteve, nanašajoče se na reformo ljudskih šol, ne da bi se odpovedali ustanavljanju zasebnih slovenskih ljudskih šol, sledeče:

1. Ves pouk o ljudskih šolah mora biti zasnovan na podlagi materinega jezika šoloobiskujočih otrok.

2. Oba deželna jezika, slovenščina in nemščina, naj se poučujeta v taki meri, da bodo otroci po končani šolski dobi usposobljeni izražati se v vsakdanjem življenju v obeh jezikih in sicer ustmeno in pismeno.

3. Pri pouku na teh šolah je uporabljati pedagoško-didaktično preizkušene slovenske in nemške učne knjige, ki naj bodo sestavljene tako, da bo odgovarjala njihova vsebina posebnosti slovenskega prebivalstva in njegovim praktičnim potrebam.

4. Na ljudskih šolah v slovenskem in dvojezičnem ozemlju se smejo nastavljati samo učne osebe, ki so za poučevanje v obeh deželnih jezikih usposobljene.

Politično in gosp. društvo je izdalo v pojasnilo in utemeljevanje take šolske reforme poučno brošurico s naslovom:

„Kaj moramo zahtevati od ljudske šole?“

Slovenskim starišem in vsem, ki se zanimajo za šolsko reformo v smislu naših zahtev in jim leži na srcu dobra vzgoja slovenske mladine, ta spis toplo priporočamo. Društveni odbor pa je po svojih zaupnih možeh tudi že uvedel pobiranje podpisov za prej označeno reformo naših zastarelih in nepostavnih utrakviščičnih ljudskih šol.

Pri tej priliki smo se morali zopet prepričati, da smatrajo naše oblasti vse, kar storimo mi, za nedovoljeno, iredentistično itd. Tako so tudi to pot stikali orožniki za našimi zaupniki, ki so pobirali podpise, jim nagajali, ponekod pa jih celo klicali na okrajna glavarstva, kjer so se morali radi tega zagovarjati. In to se je dogodilo kljub temu, da je peticijska pravica dovoljena v vseh kulturnih državah, neglede na to, da je naše društvo tudi po društvenih pravilih izrečno opravičeno naznanjati želje ljudstva v peticijah oblastem.

Namen takega postopanja je bil jasen. Preplašiti so hoteli Slovence in jih odvrniti od tega, da bi pristavili svoj podpis na vlogo, ki vsebuje naše zahteve po reformi ljudskih šol. Da se jim to ni posrečilo, kažejo dosežani uspehi. Kadar bo zbiranje podpisov končano in urejeno, izdal bo o tem odbor obširnejše poročilo.

Pa tudi kar se tiče meščanskih, srednjih in strokovnih šol, moramo zahtevati, da se bodo slovenski učenci in dijaki upoštevali na teh šolah kot popolnoma enakopravni in se jim bo nudila zadostna prilika, znanje v svojem materinem jeziku razširiti in spopolniti.

Naša najvažnejša naloga, kateri moramo posvečati vso pozornost, pa bodi

skrb za pouk in vzgojo šoli odrasle slovenske mladine.

Ravno v današnjem času, ko vidimo vsepovsod samo zle posledice svetovne vojne, surovosti, pijančevanje itd., je bolj kot kedaj poprej potrebno, da zbiramo, organiziramo, poučujemo in navdušujemo našo mladino za vse koristno, dobro in plemenito ter jo tako pripravljamo za njen bodoči poklic, da bodo to kedaj značajni, razumni ljudje, kakor jih potrebuje sedanjí čas in jih bo potrebovala tudi prihodnost za obnovo vsega socialnega, verskega in gospodarskega življenja.

To so sicer naloge, ki spadajo v delokrog slovenskih izobraževalnih društev in slov.

kršč. socialne Zveze v Celovcu, vendar je to delo tako važno in tako pomenljivo za obstanek slovenskega življa na Koroškem, da tudi mi ne moremo iti preko njega. Rod stari hira gine, bodočnost je mladine, poje pesnik. Ako smo izgubili mladino, smo izgubili vse. Tega se nam je treba zavedati. Zato pa nikjer, v nobeni župniji ne sme manjkati slov. izobraževalnega društva, ki naj bo učilišče in vzgojevališče naše šoli odrasle mladine in vsakdo, ki je količkaj usposobljen pri tem sodelovati je dobrodošel, naj se gre potem za predavanja, knjižnice, čitalnice, gledališke predstave, pevske, tamburaške odseke ali karkoli drugo, ki spada v okvir pouka in vzgoje in je v skladu zdruštvenimi pravili. Skrb za našo mladino bodi tedaj glavna naloga vseh društvenikov pri vsem našem bodočem delovanju.

Pri tem pa ne smemo prezreti glavnega činitelja pri narodni in moralni vzgoji naše mladine in s tem slovenskega koroškega ljudstva sploh, cerkve in tako se moramo dotakniti v tej zvezi tudi

sedanjega cerkvenega položaja koroških Slovencev.

Že kot lajki vidimo, da stoji na Koroškem — kakor narodno in moralno — tudi v tem oziru slabše kot v vseh drugih deželah naše države. Ne pozabimo, da so bili tudi sedaj že nemški prebivalci Koroške enkrat Slovenci in da je bilo med njimi krščanstvo razširjeno bolj s silo kakor iz idealnih namenov. Že od začetka je služilo krščanstvo le kot sredstvo za germanizacijo in ta vodilna misel o tej nalogi krščanstva še dandanes ni povsem izginila. V resnici je krščanstvo velikemu delu tega ljudstva nekaj čisto slučajnega, zunanega. To je tudi prepričanje ljudstva samega, ki se zrcali v starodavnem izreku, ki kroži med slovenskim koroškim ljudstvom in se ga ljudstvo ravno sedaj zopet živo spominja: „Nemci so vero gor pripravili in jo bodo zopet odpravili“.

Ta misel, da ima cerkev na Koroškem nalogo, v prvi vrsti razširjati nemško kulturo, je pri ogromnem delu nemškega duhovništva našlo po nesrečnem plebiscitu novo podlago in izpodbudo. Novi šematizem t. l. govori za resničnost naše trditve. Od plebiscita sem je 20 slovenskih župnij zgubilo slovenskega duhovnika, v 15 so danes nemški duhovniki, 5 jih ni zasedenih.

Kakšna da je v teh razmerah vzgoja ljudstva, nam pove nezadovoljnost ljudi samih, ne samo zavednih Slovencev, ampak tudi nemčurjev. To je razvidno iz okrožnice Heimatdiensta, izdane po plebiscitu na vse „Gemeindeheimatsräte“, ki nam pa tudi nepoporečno kaže, da je stala vrhovna cerkvena oblast, vsaj v začetku, popolnoma pod vplivom te politične organizacije. Heimatdienst je odločeval, kateri slovenski duhovniki smejo — seveda zopet pod njegovo kontrolo — ostati na Koroškem ali ne, kateri morajo župnijo zamenjati, kateri se morajo na izpraznjenih župnijah nastaviti.

To je bilo v preteklosti. A vpliv Heimatdiensta v cerkvenih zadevah še ni ponehal. Heimatdienst je v imenovani okrožnici zahteval, da se morajo nemški bogoslovci poučevati v slovenščini, da se jih tako more nastavi-

viti v slovenske župnije. Dejansko se jih je poučevalo in se jih morda še poučuje. To je vse v redu, saj duhovnik ne zna nikoli dosti jezikov. A vprašanje je drugo: Kdo, in na kateri podlagi je dal dotičnim nemškimi duhovnikom, bodisi formalna, bodisi dejanska (z nastavitvijo) izpričevala za jezikovno sposobnost v popolnoma slovenskih župnijah? Kdo odločuje v naprej o tej sposobnosti?

Nadalje mešetari Heimatdienst še vedno pri imenovanju župnikov in nastavljenju duhovnikov, deloma pri oblasteh — kar seveda ne moremo zabraniti — deloma se kaže ta vpliv tudi že v cerkvenih krogih. Imamo slučaj, da se je škofijstvo uklonilo taki zahtevi, da se prestavi tem ljudem neljubi duhovnik v jugoslovansko ozemlje. Žalibog pa imamo tudi izjave popolnoma verodostojnih nepristranskih, pristno nemških oseb, da se celo nekateri duhovniki sami poslužujejo posredovanja Heimatdienta pri kompetencah za župnije seveda s protiuslugo gotovih obljub. Zato stavimo na cerkveno oblast vprašanje: Ali je cerkvena oblast voljna vprašati pred kanonično investituro vsakega duhovnika, ali ni morda sklepal dogovore s političnimi organizacijami in vse morda iz teh dogovorov izvirajoče obveznosti in obljube razveljaviti? V slučaju, da se ta zahteva odkloni, se bo treba obrniti na višjo cerkveno instanco.

(Dalje sledi.)

Izredni občni zbor S. K. S. Z.

Pri zadnjem občnem zboru S. K. S. Z. so se sklenile nekatere spremembe pravil, posebno, da trije člani odbora niso navezani na bivališče v Celovcu. Vsled teh spremenjenih pravil se je vršil 8./VI. izredni občni zbor v Celovcu. Zastopanih je bilo 22 društev, lepo število, a še premalo. Nekatera društva so bila zelo častno zastopana. Po pozdravu poročila g. predsednik o delovanju posameznih društev. Bilo je veselje poslušati o vstrajnem, mirnem in uspešnem delovanju nekaterih društev, tako v Št. Jakobu, Svečah, Št. Janžu, Globasnici, Pliberku, Sele itd. Ta poročila so vsem drugim društvom več zalegla kakor najboljši govori. Iz teh poročil se je pokazal še le ves blagoslov in ogromna korist, ki jo imajo posamezni kraji od svojih katoliških društev. Zato koroški Slovenci združujmo se vedno tesneje v društva in delujmo vsak po svojih močeh za procvit društev! Četudi nam tako manjka vodnikov izobražencev, pa bomo sami vodniki!

Nato se je volil na podlagi spremenjenih pravil novi odbor. Izvoljeni so bili: g. dr. Cajhen, Iv. Cirgoj iz Globasnice, Linhart Marija iz Libuč, Golob Ivan iz Brnce, Marija Stih iz Št. Janža, Ogris Janez iz Bilčovsa in Ivan Starc.

Zelo podučen je bil sledeči govor č. g. župnika Sekola o notranjem življenju društva, iz katerega se je videlo, da je posnet iz bogate, večletne skušnje v društvenem življenju. Kolike spodbude za nas vse je bila razlaga o pomenu mesečnih sestankov, o pomenu in porabi knjižnice in listov, o negovanju petja in priprostih zabav, da se mladina odtegne gostilnam itd. Vse to je nam kazalo na plodonosno notranje delovanje društev, ki se ne opazi toliko na zunaj, a ima velike uspehe, ker tako delovanje nam daje značajne može in žene, ki stoje potem v prvih vrstah zavednih Slovencev in se ne dajo omajati v zvestobi do vere in naroda ne z grožnjami in ne s sladkimi obljubami. Več kakor grožnje in obljube je takim Slovincem verna zvestoba do reda, ki ga je Bog postavil v prvi in četrti zapovedi. Zato društva poživimo svoje delo, vsaj je to delo v naših društvih samo delo za red božji!

Od vseh strani je žel govornik iskreno zahvalo za lepi, a še bolj pomembni govor, kar je pokazal tudi sledeči razgovor. V prišernih besedah se nato zahvali g. ravnatelj Limpel odstopivšemu g. predsedniku Kečirju

za trud in delo, ki ga je imel za S. K. S. Z. Naj Zveze ne pozabi!

Odbor se je sestavil sledeče: predsednik Starc, podpredsednik Cirgoj, tajnica Linhart, blagajnik dr. Cajhen, namestnik tajnice Golob, namestnica blagajnika Stih, odbornik Ogris.

Ciril Kanduf

Zopet stojimo koroški Slovenci ob odprtem grobu enega svojih najboljših sinov. Žalostna usoda tužnega Korotana, da gre en naroden delavec za drugim.

Dne 22. junija je umrl na Dunaju po dolgotrajni bolezni preč. gospod Ciril Kanduf. Rodil se je v Maloščah kot sin kmet-skih starišev. Svoje študije je dokončal z izvrstnim uspehom v Celovcu. Že kot dijak je kazal veliko zanimanje za narodna in socialna vprašanja, mnogo dopisoval v slovenske časopise in bil voditelj narodno mislečega dijaštva. Leta 1914 je šel v Belgijo, da bi študiral sociologijo, toda se je moral vrniti radi vojske že po nekaj tednih. Prišel je za kaplana v Pliberk, služil od jeseni 1915 do razpada 1918 kot vojni kurat na italijanski fronti. Ker je nastopal proti trpinčenju in zlorabi slovanskih vojakov, je imel včasih neprijetnosti od strani nemških častnikov. Za časa plebiscita je bil kaplan v Borovljah in ravno v tem času je zaslovelo njegovo ime po celi slovenski Koroški. Po glasovanju je bil nastavljen za kaplana v Prevaljah in je prišel oktobra lanskega leta na Dunaj, da napravi doktorat. Toda božja volja je ukrenila drugače.

Pokojni je ljubil s celim srcem svojo teptano koroško ljudstvo in pokazal svojo ljubezen z neutrudljivim delom zanj. S prepričevalno in ognjevito besedo je na nešteti shodih in zborovanjih bodril ljudstvo k narodni zavesti in mu dajal pogum v narodnem boju. In če je bil po plebiscitu tudi takorekoč pregnan iz Koroške, je svojo domovino tembolj ljubil. S peresom je nadaljeval narodno delo, katerega so mu nasprotniki hoteli zabraniti.

Žal, da tudi pri najboljši volji ni bilo mogoče, ga prepeljati domu, da bi počival v domači zemlji, katero je tako ljubil in kateri je posvetil celo svoje življenje. Naj v miru počiva.

POLITIČNI PREGLED

Avstrija.

Z vso resnostjo se je nova vlada prijela dela, da bi se v Avstriji še rešilo, kar se da rešiti. Ustanovi se nova banka, davki se zvišajo, uradniško vprašanje se uredi. Toda kmalu je na letel dr. Seipel na močen odpor. Državni nastavljenici pri železnicah in pošti zahtevajo, sta dobijo za mesec junij k svojimi prijemki še vsak po 33.000 K, brez razlike, ali je oženjen ali ne. Vlada je voljna izplačati podporo, toda ne v isti obliki, kot zahtevajo socialni demokratje, ampak po razmerju. Neoženjeni naj dobijo 22 tisoč, oženjeni z dvema otrokoma 35.000, s šestimi otroci 70 tisoč, kar je tudi edino pravilno. Ta predlog so socialnedemokratje zavrgli in ker ni bil njih predlog sprejet, s o začele v soboto zvečer vse železnice in poštni uradi štrajkati. V tem štrajku se bode pokazalo, kdo da ima moč v rokah, ali vlada ali voditelji socialnedemokracije.

Nemčija.

V zadnji številki smo brali o napadu na nolitika Scheidemanna. Par dni navrh je Nemčija doživela zopet nov političen umor, katerega žrtev je postal zunanji minister Rathenau. Ta minister se je posebno trudil, da bi se Nemčija poravnala kolikormogoče dobrih potom s Francijo in so ga nemškonnacionalni krogi sovražili, ker se jim je zdel premalo naroden. V soboto opoldne se je odpeljal z avtomobilom v urad. Za njim pridrvi drug avtomobil, v katerem so sedeli trije

mladi gospodje. Ko je ta avtomobil prvega dohitel, vstane en gospod in odda iz revolverja sedem strelcev na Rathenaua, ki se je takoj mrtev zgrudil. Morilci so se odpeljali in jih še niso mogli izslediti. Kot se sumi, so morilci pristaši, nacionalne stranke, ki hoče zopet uvesti cesarja in poprej odstraniti vse politikarje, ki so republikanci.

DNEVNE VESTI IN DOPISI

Tinje. (Največja cerkvena slavnost leta 1922 na slovenskem Koroškem je premicija v Tinjah dne 9. julija.) Težko že čakamo trenutka, da nam bo mogoče v naši sredi pozdraviti domačina novomašnika. Mašniško posvečenje se je delilo 25. junija. Dne 9. julija pa obhaja gospod Lenart Trabesinger dan prve sv. maše. V znak veselja mu bomo domačini v soboto zvečer priredili podoknico. V nedeljo pa se začne opravilo ob 1/2 8. uri in sicer s sprevedom, ki bo šel iz proštnije na novomašnikov dom. Tam se vršijo običajni obredi in na to bo šel spreved proti vasi. Ob 9. uri se začne pridiga, pri lepem vremenu na prostem. Takoj po pridigi se začne sv. maša, nato se deli mašniški blagoslov. Ko je vse to končano, se vrši popoldanska služba božja. Po končanih obredih se odpravijo povabljeni gostje na prostore, ki se bodo pripravili za gostijo. Udeleženci te slavnosti, ki bodo prišli iz pliberške strani se lahko že pripeljejo z vlakom zjutraj, ki pride na postajo Tinje—Kamen ob 7. uri. Od postaje v Tinje je pol ure. Oni pa, ki pridejo zjutraj s celovskim vlakom, se spreveda ne bodo mogli udeležiti, ker pride vlak še le okrog 1/2 9. ure na našo postajo. Torej, kdor se želi udeležiti celotne slavnosti, mora priti s te strani že zvečer. Kdor želi prenočišče, naj se pismeno prijavi pri župnijskem uradu Tinje. Gospode duhovnike se prosi, da vzamejo tudi koroke in talarje s seboj, ker je v naši zalogi samo šest korokov.

Št. Ilj ob Dravi. (Poroka.) Prav malokaj je čitati o nas. Sicer se zgodi še vedno kaj novega ali da bi kdo kaj sporočil „Kor. Slovenec“, tega pa ne. Dne 28. maja se je poročila tukaj prednica Marijine družbe, Micka Piček, pd. Hauptmanova, na Otožu z Ivanom Waldhauserjem v Svečah. Že deveta sošestra se je poročila, da se je naše število presneto zmanjšalo. Ostalo je nas v fari samo še šest, vse druge pa so se razkropile po svetu in upamo, da tudi tam ne bodo pozabile svojih dolžnosti. Naši bivši prednici pa želimo tam doli v lepi ravninici v novem stanu obilo sreče. Predništvo.

Doberlavas. (Alles zur Versöhnung.) „Koroški Slovenec“ je res element ali zlo, ki kani vedno mir in red na Koroškem. On hujša, se laže, uganja propagando in ruši temelje mogočne avstrijske države. Z eno besedo, kar napravi in kako se zgane, je vse proti državi in proti njenemu miru in redu. Ko bi se Avstrija znebila enkrat koroških Slovencev, potem se ji ne bo treba več bati poloma. Krona bo takoj rasla in cene bodo padale. Kar napravijo Nemci in njih pristaši je vse prav in tudi če razbijajo slike mrtvih na pokopališčih. Tako n. pr. se je zgodilo pri visokošolcu Ivanu Krajncu, ki je padel kot poročnik v Glinjah na Koroškem in bil pripeljan na dom, pokopališče v Doberlavas. Njegov oče pd. Zilan v Podhому mu je postavil na grobu spomenik s sliko. In glejte, ker je bil rajni Slovenec še sedaj na pokopališču nima pokoja. Razbili so dne 25./V. sliko tega vrlega fanta na kose. To je res junaško delo. Oče rajnega plača tistemu, ki izsledi oskranjevalca nagrobnega spomenika 10.000 K nagrade. Tako počenjenje Nemcev in njih pristašev presega res vse meje in pri tem počenjanju naj bo Slovenec popolnoma miren in naj vzame vse za dobro? Ako pa se zgane je že Vaterlandsverräter. Kdo kali mir? To je metoda Nemcev, alles zur Versöhnung. Nedoržni so povsod kot veikončno jagnje.

Bilčovs. V 24. številki „Koroške Domo-vine“ odgovarja tukajšnji pismonoša Gregor Jakopič na vprašanje v 22. št. „Kor. Sl.“ glede naše pošte. Odgovor je pisan popolnoma v razburjenjem tonu, kar bi nikakor ne bilo

potrebno. Saj v omenjenem dopisu „Kor. Sl.“ nihče ni osebno imenovan. Da se pa kritizira naša pošta, imamo pa povoda dovolj. Če se pa kdo čuti tako zelo prizadetega, se ga mora pa že kaj tikati. Naveden samo nekaj kar naj bo dokaz, da se nam ni treba posluževati tistega junaštva, ki spravlja laži v svet. Nekaj tukajšnji naročnik je zelo neredno sprejemal list, reklamiralo se je in vprašalo, kdo je vzrok in prejeli smo odgovor: Kriva je pošta. Drugemu se je zopet list kar na pošti poslal nazaj s pripombo: Zurück, nicht angenommen. Lahko bi navedli še več, pa škoda papirja. In če se godijo taki slučajji, naj mi molčimo? Ali potem naše visoke pošte ne smemo vprašati, zakaj da tako postopa? Nismo imeli namena koga osebno napasti, vendar pošta je za vse, zato naj tudi za vse enako dela. Raditega ni treba nakomur v obraz pljuniti če si upa resnico javno povedati, pač pa ni ravno prelepo zagovarjati krivico. Na razpolago so tudi imena komu se je zgoraj omenjeno zgodilo.

Tinje. Na Binkošti letos smo se jako veselile, ker je nas povabila Marijina družba iz Št. Ruperta v Velikovcu k duhovnim vajam v Narodno šolo. Povabilu smo se ozvale v obilnem številu. Toda naše veselje je bilo prazno, ker duhovnih vaj ni bilo. Pripeljal se je č. g. prošt iz Tinj, dr. Martin Ehrlich, ki je sicer jako lepo pridigoval v farni cerkvi skoz dva dni dvakrat na dan, ampak ne za Marijino družbo, namreč za vse. Vrnile smo se zelo razočarane. V kratkem pa se je naša žalost izpremenila v veselje, ko smo izvedele, da so se Velikovčani zbalu duhovnih vaj Marijine družbe in zato niso se smele vršiti v Narodni šoli in so morali izostati štirje govori. Določen je bil tudi drugi duhovnik, ampak tisti ni prišel, ker domači župnik ni mogel jamčiti za njegovo življenje in prevzeti odgovornosti, če ga nasprotniki zopet postrelijo ali pa pretepejo. Še v sanjih bi nam ne prišlo na misel, da so duhovne vaje Marijine družbe nevarne za obstoj Avstrije in mir Velikovčanov. Od Binkoštih smo postale jako ponosne, ker vemo, da smo strašne in grozne in da se tudi nas deklet boji koroški Heimatdienst in trepetala od strahu pred mogočnostjo naše molitve. Dekleta.

Rožek. (Cerkvena slavnost.) Na binkoštno nedeljo, ki je bila obenem prva nedelja, smo imeli zelo ganljivo slavnost prvega obhajila in pa blagoslovljenje novega kipa presv. Srca Jezusovega. Kip je delo g. Vogela v v Hallu na Tirolskem in je z dovršeno umetnostjo izdelan, da umetnika lahko vsem župnijskim uradom priporočamo. Temu je sledil jednat govor na stariše, v katerem so jih pozvali g. župnik, naj bodo apoštoli zlasti svojih otrok z besedo in posebno z dobrimi vzgledi. Pred obhajilom so č. g. župnik z globoko v srcu segajočem govoru pripravljali mlada srca za sprejem evharističnega prijatelja in jim podali zlate nauke za življenje. Sleherno oko je bilo rosno, ko smo videli in slišali, s kako zbrano pobožnostjo so molili naši mali „Gospod, nisem vreden...“ — Pa še nekaj ima novega naša cerkev! Našel se je neimenovani tuj dobrotnik na Luksenburškem, ki je podaril naši cerkvi pet lepih mašnih plaščev in mnogo perila. Posnemajmo tega tujca in se potrudimo, da se misel na nove zvonove, ki se je pred kratkim sprožila, tudi izpelje. — Fantje, dekleta! Spet se vam nudi priložnost, da pokažete, da nočete biti zadnji. Mnogo časa se porabi za manj koristne, da celo škodljive stvari, naj se še zvonovom posveti nekaj časa in žrtev!

Kazaze. (Nov požig.) V četrtek ob 23. uri dne 1. junija t. l. bi za nas kmalu spet imeli nov požar. Ko je mesec zahajal za gore, so začeli naenkrat lajati psi, ljudje pa klicati: „Gori, gori!“ In res, podtaknil je nekdo ogenj na svinjakih Žuževe hiše, ki stojijo tik hiše in hleva, očitno z namenom, da se odtod razširi ogenj na sosedna poslopja. Pa to pot je imel požigalec dvojno smolo, najprej to, da se je požar pravočasno pogasil, drugič pa to, da je od požiga domu grede, da bi se vlegel, priletel takorekoč naravnost v roke nočno stražo vršečemu orožniku J. Hobelnu iz Dobrevasi. Predno je pa mogel orožnik za bežečim fantom, da ga prime, je moral prej kot prvi,

ki je zagledal, da gori, hiteti na lice požiga in poklicati z vpitjem bližnje ljudi, da je z njihovo pomočjo podušil že gorečo steljo. Domačega hlapca, ki je spal v hlevu, je nato vprašal, če ni videl v tem času koga? Odgovoril je, da je videl malo prej predno se je vlegel, iti čez gorico mimo hiše 22letnega fanta Franca Podrečnika bosega in brez jopiča. Ker je orožnik videl istega, tudi bosega in brez jopiča, ki ga kot stražnik dobro pozna, je skoraj brezdvomno, da ni mogel biti nihče drugi kot ta. Kakor pri prejšnjih požarih je osumljenec tudi zdaj na klicanje ljudi priletel gasiti. Orožnik ga je aretirjal ter zvezanega odpeljal še po noči v dobrolske zapore. Ker je pri vseh požarih tako hlastno, da z življensko nevarnostjo gasil, ljudstvo upravičeno sumi, da je kriv tudi prejšnjih požigov, kar preiskati bo naloga sodne oblasti. Fant, ki je že v torek zvečer dne 6./VI. pobegnul ječarju, ko ga je peljal pred sodnika in prišel domu, kjer je rekel, da hoče biti doma, ne pa v ječi, in da hoče delati ter da že sam pojde k sodniki ko ga pokličejo in da ni kriv. Doslej vse tudi ta sedmi požig dosledno taji in ni še kaj priznal. Trije orožniki so ga nato spet odvedli v zapor. Pride v Celovec pred porotno sodišče. Gotovo je to, da je že tudi kot petleten deček povzročil požar pri pd. Svočniku v Kazazah. Pogorel je tedaj skedenj. Služil je tudi vojake. Če je kriv on, Bog ve, ni kriv potem samo on sam, ampak tudi to, da ni imel dosti stroge vzgoje in ni prejel potrebne kazni, ko je zagrešil kako tatvino. Sokriva je pa potem tudi pijača, ki jo je po raznih gostilnah čez mero dobival in ki je mladega fanta popolnoma pokvarila, tako, da mu je zdaj uničena vsa bodočnost. Zakaj če sam ne pripozna in ga morebiti porotno sodišče z utemeljitvijo piromanije oprosti, se ga bodo vendar ljudje, če pride spet na svobodo, vedno bali in bi jim ne bilo nikdar mogoče mirno spati. Stariši, proč vaše fante od krajev, kjer vlada surovi in trinoški kralj alkohol! Druge kralje so odstavili, tega pa zdaj še bolj časte nego prej. Če bi temu krono malo vsaj „prištucnili“, bi marsikaj izostalo, kar se tako zgodi. Škoda mladine! O izidu cele zadeve bomo poročali.

Šmihel pri Pliberku. Tatvine se v tukajšnji okolici tako množijo, da je ljudstvo že vso preplašeno. Pred kratkem se je poročalo o tatvini svinje v Konovecah, kar drugo noč nato so se oglasili tatovi na Bistrici in v Rutah — tokrat so se spravili na čebele ter pokradli Štampahovemu Valentu in pri Bičnu več panjev čebel. Posebno huda je zadela šmihelskega g. kaplana, ker mu je bil že letos ukraden drugi panj čebel. Menda ga kot začetnika ja ne bo preveč zastrašilo in mu vzelo veselja, ampak bode še pridno naprej čebelaril. Nekega delavca iz Dvora pa je zadnja sobota kar na cesti, ko se je vračal malo vinen iz Pliberka proti večeru domov, oropala neznana druhal za ves zaslužek — okoli 50.000 K.

Reple pri Pliberku. Tukaj je umrl nagle in neprevidene smrti Albrehtov oče. Zvečer je še zdrav in vesel šel iz svoje novootvorjene gostilne spat in zjutraj so našli mrtvega. Nepotrebna gostilna, katero je smel letos otvoriti za zasluge, katere si je stekel za časa plebiscita, mu je promagala do tako nenadne smrti, ker je baje zvečer preveč pil in ga je zato zadela kap. Akoravno je bil zadnja leta nasprotnik narodno in krščanskomislečih Slovencev, mu želimo, da bi mu bil Bog milostljiv sodnik. Čujmo torej in bodimo pripravljani, ker ne vemo ne ure ne dneva.

Potok. V četrtek dne 1. junija t. l. smo pokopali Steržeja. Bil je prvič posestnik v Lipi pri Rudi, kjer se je pa zadolžil in posestvo prodal. Nato je dobil v najem dobro idočo gostilno v Narodnem domu v Velikovcu in ko je prišel zopet do bogastva, se je preselil v nasprotni tabor. „Wie gewonnen, so zerronnen,“ pravi nemški pregovor. Prodal je med vojno svoj lepi grad, pa je postal radi padca denarja siromak. N. v. m. p.

Št. Martin pri Trušnjah. (Smrt.) V petek 26. maja smo spremili k večnemu počitku Matijevo mater, ki je dosegla precej visoko starost ali se je zavedala svojega slovenskega pokolenja. Bila je torej Slovenka v pravem pomenu besede. Ko je bila lansko zimo

bolna, so orgešovci pobili okna in sploh Matijevo družino najbolj preganjali. Vzeli so ji vso polje, ki ga je imela dolga leta v najemu. Malo pred smrtjo je še rekla, da se je vas zadnji čas zelo ponemčila, samo kletve in zmerjanje je morala poslušati še vedno v slov. jeziku. Želela si je, da bi se tudi to nemški godilo, da bi ne razumela. Ohranili Vas bomo v spominu. Počivajte mirno!

DRUŠTVENI VESTNIK

Sele. Na binkoštni ponedeljek je praznovala naša dekliška Marijina družba petletnico. Cerkvena slovesnost je bila skromna, a prisrčna. Na novo je bilo sprejetih 5 deklet. Nato je družba uprizorila pri Mažeju igro „Lurška pastirica“; gledalcev je bilo toliko, da je primanjkovalo prostora. Vroče je sicer bilo, a vsem je bilo toplo tudi pri srcu, ker je lepa in ganljiva igra vsem zelo dopadla. Tudi blagajničarka je bila zadovoljna, ker je mogla izročiti lepo svotico denarja za nove zvonove.

Brnca. Tudi Brnčani so pokazali, da ne spijo. Nič manj kot petkrat so uprizorili pri Prangerju v Žmetičah domačo rožansko igro „Miklova Zala“. Dasi je na prostem napravljena zgradba nudila precej prostora, vendar so bili vsakokrat do zadnjega kotička napolnjeni. Prišli so gledalci ne le iz okoliških župnij, marveč celo iz daljnih krajev tako iz Ziljske doline, Lipe, Kostanj, iz Roža itd. Vsekakor je to najboljši dokaz, kako mogočno uplivati na domače ljudstvo slovenska govornica in slovenska pesem in s kakšnim zanimanjem gledajo in poslušajo zgodovino, ki se je odigravala na naši domači zemlji. Saj pa tudi gre vsa čast igralcem, ki so tako težko igro uprizorili naravnost mojstersko. Celo nekateri navzoči Nemci se niso mogli načuditi, kako je mogoče, da igrajo kmečki fantje, dekleta in možje tako dovršeno. Tisti ganljivi prizori, ki jih nudi igra, zlasti do srca segajoča pesem, ki jo poje Zala v turškem vjetništvu, in tisto veselo svidenje po sedmih letih ko se Zala vrneta iz turške sužnosti na svoj dom in najde svojega Mirkota, ki hoče ravnoporočiti hudobno Almiro. Vse to je tako ugažalo gledalcem, da so bili mestoma docela ganjeni. Igra nudi tudi mnogo šaljivih prizorov, zlasti ko nastopijo Turki in pri ženitovanju. Mnogo zaslug za uprizoritev igre gre pd. Prangerju in brnškemu mežnarju, ki je igro s pravim mladeniškim navdušenjem vodil. Pa tudi vsem vrlim igralcem in igralkam kličemo: Le vrlo naprej!

RAZNE VESTI

Koliko las ima človek na glavi. Dočim pesniki navadno opevajo ženske lase, se bavijo angleški učenjaki s tem, da preštejejo, koliko las ima človek na glavi. Dognali so, da se nahaja na enem kvadratnem centimetru približno 100 las. Človek ima potemtaka na glavi približno 120.000 las. Plavolasi imajo bolj goste lase, okrog 140.000. Rujavi lasje pa so bolj redki, torej le približno 90.000 las. Kako daleč je ta račun pravičen, pa mi ne vemo.

Davek na ponočnjake. Svoječasno je občinski svet mariborski sprejel predlog, da se uvede davek na ponočnjake. Vsakdo, ki je po 10. uri v kavarni, mora plačati 1 Din. davka. Sklep se je odposlal v odobritev pokrajinski upravi v Ljubljano, ki ga je sedaj tudi res potrdila in tako bodo odslej naši ponočnjaki morali plačevati davek. Sicer bi pa pri nas kaj takega, najbrž tudi ne škodovalo.

— V naši državi kroži že za 407,6 milijard papirnatih kron. Zadnje 14 dni se ga je natisnilo vsak dan po 3 milijarde.

— Zlata pariteta se je zvišala na 3400 K. Kdor mora plačati v zlatu (carina itd.), mora dati mesto ene zlate krone 3400 papirnatih.

— Dunaj je imel po statistiki od 1. jan. 1921 1.874.419 prebivalcev. Leto pozneje je bilo 1.869.407 prebivalcev. V teku enega leta je torej mesto nazadovalo za 5012 prebivalcev.

— Kmetje v okolici Dunaja ne računajo več denar po številu, ampak po teži: 1 kg tišočakov ali 1 kg desettišočakov. Daleč smo že prišli.

— Francoskemu senatu se je predložil načrt zakona, po katerem bi se v državno službo sprejemali samo oženjeni ljudje in oni, ki se zavežejo, da se hočejo do 25. leta oženiti. Razen tega bi imeli uradniki z mnogoštevilno družino še druge prednosti pri penziji in napredovanju. To pa radi tega, ker število porodov vedno pada.

— Vojno ministrstvo v Angori je izdalo ukaz, da se morajo tudi ženske od 18 do 40 leta podvreči vojaški službi. Takoj prvi dan je bilo potrjenih 6000 žensk.

☒ ČEBELARSKI VESTNIK ☒

Pred kratkem se je ustanovila na Jezerškem podružnica čebelarstva društva, ki šteje kakih 25 udov in ktere načelnik je gosp. Peter Roblek, posestnik in izkušen čebelar. Od društva v Ljubljani so udje dobili jubilejno številko „Slov. Čebelarja“ z lepimi slikami in podučnimi spisi.

Čebele so tega društva prav vesele, ker vidijo, da se bo za nje z naprejem še bolj skrbelo, kakor dosedaj, da bodo dobile dosti sladkorja ob času pomanjkanja in jim ne bo treba lakote trpeti.

2. t. m. je dobil čebelar Janez Štuler, pd. stari Virnik, lep in močen roj tujih čebel, ki se je sam vsadil. Prišel je od nekod v njegov čebelnjak, ki stoji na lepem solnčnem kraju, si sam poiskal prazen panj in šel noter, samo končnico je bilo treba odpreti in zopet zapreti. Takih pametnih čebel, katere se same v panj vsadijo, ni lahko kje najti. Ako bo dobra paša, bo mlada podružnica imela dobro čebelno letino.

☒ GOSPODARSKI VESTNIK ☒

Kako dolgo še?

Avstrijska krona pada naprej. Kdor ima kaj gotovine, izgublja vsak dan več, in kdor še ni, bo prav kmalu berač! Draginja raste od dne do dne; seve čimdalje težje bo trgovec dobil kaj tuje valute, z domačim svojim denarjem pa se v svetu ne kupi nič več, le doma se še z njim norčujemo. Državnega gospodarstva vlada ne more uravnati. Števila uradnikov ne morejo znižati, ker organizirani uradniki tega nočejo, državne brambe ne moremo odpraviti, železnice, pošta, šoline, tobakarna — vse dela z ogromnimi izgubami, ki jih mora plačevati beraška država. Državni stroški rastejo, žal ne rastejo tako dohodki, ker zapravlja se lahko, prisluzi pa težko in še nikdar se ni dobilo denarja drugače, kakor ali z delom ali z goljufijo. Tovarne ustavljajo svoj obrat, ker ne morejo tekmovati, le kmet se peha naprej na svojem polju 16 ur na dan. Imeli smo finančnega ministra Gürtlerja, ki je resno hotel napraviti red v gospodarstvu, valuta se je nekaj časa ustalila, a so ga odrinili, ni jim bil po volji. Za njim se je pričel polom valute. Potrpežljivost vseh je pri kraju. V skupni državi bomo ali vsi delali in vsi jedli svoj kruh, novega suženjstva pa nihče ne bo uvajal, da bi en stan delal, drugi pa polnili zabavišča.

„Arbeiter-Zeitung“ pravi: „Meščanske stranke ne marajo ljudem, ki še kaj posedajo, nalagati žrtev, brez katerih se pomnoževanje denarja ne da ustaviti; ker se blaga kapitalistov, kmečkih skrinj in profita trgovcev uporabijo dotakniti jim ne preostaja nič kakor tiskati naprej papirnati denar...“ Ne, takšna stvar ni! Kapitalistov med nami več ni, izvzamemo le še nekaj bogatih judov, ki pa imajo svoj denar v tujini. Vsi prihranki so danes nič, ves denar v posojilnicah je zdaj nič, nihče nima več, da bi mogel živeti od obresti, da ljudje, ki so mislili, da bodo na stare dni živeli od prihrankov, so berači: ali jih bo občina redila ali pa bojo umirali gladi. In ne samo to: denarja potrebuje vsaki narod, če ga nima, bo postal hlapec drugimi, ki bojo pokupili njegove tovarne, njegove gozdove, hiše, posestva, kar je takih, da dajejo kaj dobička. Saj smo na tem, in otročje je in neumno, če ljudje govore proti takemu kapitalu.

Kapital je kakor kri v žilah, brez krvi je človek slabič in revež. Slabiči smo postali in v 50 letih si ne bomo pridobili, kar se je zdaj

v 5 letih zapravilo. Potem pa „kmečke skrinje“! Ali imajo ti ljudje kaj pojma kaj je kmetija? Denar ne raste za plotom, kakor kopri-va. Ameriški zastopnik je lani Celovčanom povedal bridko resnico, da jim otroke redijo ljudje, ki delajo na dan 12 ur, seve so Celovčani včasih na enem ušesu, včasih na obeh gluh. Naš kmet dela 16 ur in z njim delajo žena in otroci, komaj so osem let stari. Če ima kmet kaj napred, ima ker ne zapravlja, ker se omejuje z obleko, hrano in drugim na najpotrebnejše, saj kmetov že davno ni v gostilne. In kmet potrebuje nekaj premoženja za svoj obrat, zlasti danes, ko mu posojilnice ne morejo več pomagati, ker krava stane že pol milijona in konj cel milijon. Denarja za eno kravo pa je moral imeti vedno pri naredi, zdaj navadno tega več nima. Ljudje pa govore o polnih kmečkih skrinjah! Voditelji socialistov predlagajo: Naj se na kmetije vknjiži dolg v zlatu!

(Dalje sledi.)

Mariborski trg. Na zadnjem semnju v Mariboru so bile povprečne cene za različne živalske vrste sledeče: debeli voli 1 kg žive teže 35—38 K, poldebili voli 25—34 K, plemenski voli 25—32 K, biki za klanje 26—33 K, klavne krave debele 30—32 K, plemenske krave 23—30 K, krave za klobašarje 14—18 K, molzne krave 23—30 K, breje krave 23—30 K, mlada živina 22—27 K, teleta 30—35 K. Mladi prašiči 5—6 tednov komad 300—400 K, 8 tednov komad 600—900 K, 3—4 mesece 1200 do 1400 K, 4—6 mesece 1500—1600 K, 8—10 mesecev 1800—2500 K. Polpitane svinje 1 kg žive teže 60—64 K. Koza komad 500 K. — Volovsko meso, meso od bikov, krav, telic, 1 kg 56—64 K. Telečje meso I. vrste 64 K, II. vrste 60 K. Svinjsko meso sveže 68—88 K.

Dunajski trg. Voli kg žive teže 2800 do 3300 K, biki 2800—3200 K, krave 2900 do 3100 K, teleta 2300—4800 K, ovce 1200 do 3100 K, svinje pitane 5200—6000 K, za meso 4220—4800 K. Mesne cene: Goveje kg po 4800—8000 K, telečje 4000—6200 K, ovčje 2600—4500 K, svinjsko 5200—7800 K, slanina 5400—7400 K. Kokoši 5000—13.000 K, gosi 8000 K za kg. Letošnji krompir 750—800 K, lanski 180 K, zeleni fižol 2000—2200 K, črešnje 800—1600 K, sladkor 2600 K, moka 1350—1700 K, riž 1200—1600 K za kg. Jajce 280—290 K. Cene konj so ostale stare. Cent lanskega sena 60—61.000 K, letošnjega 35.000

do 47.000 K, detelie 60.000—70.000 K, slame 16.500 K

Tržni promet je živahen; blaga ne primanjkuje. Kakovost mesa se je dvignila. Mast 120 K, šunka 100—120 K kg, prekajeno meso prve vrste 90 K, druge vrste 80 K, koštrun 36 kron, jagnje 56 K, kozličevina 60 K. Perutnina: majhen piščanec 50 K, kokoš 80 K—110 K, petelin 80—90 K, raca 120—180 K, domači zajci 20—35 K. Mleko 10—11 K liter, sirovo maslo 160 K, čajno 200 K, jajca K 3,50—4 K. Uvožene češnje se plačujejo v nadrobni prodaji 36 do 40 K kg. Špecerija: kristalni sladkor 62 K, v kockah 64 K, riž I. vrste 38 K, druge vrste 26 kron, namizno olje 96 K liter, jedilno 84 K, testenine prve vrste 44 K, druge 40 K. — Moka št. 0 25 K, kaša 20 K, ješprenj 24 K, otrobi 12 K, koruzna moka 17 K, koruzni zдроб 19 K, pšenični zдроб 28 K, ajdova moka prve vrste 34 K, druge 26 K, oves K 13,50, koruza 12 K, fižol ribenčan K 14,50, prepeličar K 17,50, leča 44 K.

Za tiskovni sklad s o darovali: Zorko Janez 1000 K, Aichholzer, Dob je pri Beljaku 1500 K, O priliki igre v Št. Janžu v Rožu nabrale gospodične Marica in Zalka Weiss, Loni, Anica in Tinca Malle in Marica Šmid 14.937 K, Cilka Sitter, Dunaj, 200 K, Neimenovani z Dunaja 10.200 K, Paul Gašperz, Dvor, 600 K, Anton Bosbacher, Krošiče, 200 kron, Gregor Slamutz 100 K, Jera Oražej 50 K, Paul Roš 50 K, Peter Dolinšek 100 K, U. Kralj 200 K, vsi iz Železne Kaple, koroški akademik na Dunaju 500 K. Vsem darovalcem iskrena hvala. Da bi se vzdramili tudi, še drugi ter segli v žep!

Listnica uredništva.

Rožan št. 100. Nikar se preveč ne razburjajte. Bo drugače. — **Kmečki fant.** Ni za objaviti. Ostaho pride polagoma. — **Slovenka iz nad Roža.** Pride malo pozneje, ker sedaj nimamo prostora. Prvo je že zdavnaj stavljeno.

Listnica upravnštva.

Farář-Šteben. List je plačan do 30. junija. Novi naročnik list že dobiva od 12. t. m. — **Pečnik, Zg. Brovle 24.** Je plačal 20. III. t. l. 200 K; list se mu pošilja od 21. VI. 1922. — **Uršič-Črnomelj.** Dolgujete do 30. t. m. 8 dinarjev.

Slovenski koroški visokošolci na Dunaju naznjajo pretužno vest, da je njih tovariš preč. gospod

CIRIL KANDUT

doktorand bogoslovja

dne 22. junija ob 1/4 uri zjutraj na Dunaju po dolgotrajni mučni boleznimi mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb se je vršil v soboto dne 24. junija na dunajskem centralnem pokopališču.

Dunaj, 25. junija 1922.

Slov. koroški akademiki
na Dunaju.